

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Disputationes Chirurgicæ Selectæ

Haller, Albrecht von

Lausannæ, MDCCLV.

VD18 90538889

XLVIII. Dissertatio Medica, De Capite Obstipo.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16577

XLVIII

DISSERTATIO

MEDICA,

DE

CAPITE OBSTIPO,

Quam Præside

BURC. DAV. MAUCHART P. P.

Publice tuebatur

GEORG. FRID. JÆGER

SCHORN DORFFIENSIS

Tubingæ 14. Decembris anno 1737.

A a a z

XLVIII

DISSERTATIO

MEDICAE

DE

CAPITULO OBSTIPRO

Quam Praefata

BURC. DAV. MAUCHART P. P.

Publice tractatum

GEORG. FRID. JAEGER

GEORNDORFFENSIS

Publitz 14 Decembris anno 1737.

A. 3. 2.

1737

Σ. Θ.

DE *Capite Obstipo* dicturo, quantum per ingenii tenuitatem fieri poterit, necessarium mihi visum fuit, ut primo loco vocabuli obstipi originem, vim atque significationem sollicite enodarem atque excuterem: non saltem quod in omni disciplina, onomatologia explicata, felicius ad rerum cognitionem deducamur, sed & quod putem, vocabulum ipsum non adeo tritum esse, nec ejus notionem per se omnibus patere, ut examen philologicum, ceu superfluum, sicco pede transire debeam.

Vocabuli
obsticipi
examen.

Etiamsi vocabulum *obstipus* apud autores latinos, quantum ego quidem memini, non occurrat, nisi junctum vocabulis caput, cervix adeoque adjectivè tantum adhibeatur, idemque significet ac caput obliquum, sive in humerum reflexum, *ein Haupt, so man auf die Seite beugt, ein krummer Hals*; tamen id Lexicographi ceu Substantivum quoque annotant, intelligentes idem, quod nos sub voce germana *ein Krumm-Hals*, id est, hominem, cujus caput est obstipum, cujus collum est rigidum, instar stiptis, aut incurvatum.

Obstipus autem a verbo obstipare venit. Obstipare verticem apud Plautum idem significat, ac caput rigidum & inflexum tenere. Obstipare à verbo stipare formatur: de cujus origine plura v. apud Becmannum de originibus linguæ lat. p. 473. & in Fabri Thesaurio. Quod Latinis est obstipum, id *Græcis* λοξός, ἔ, ὄ, maxime, γαυσός, obliquus, curvus, non rectus & cæt.

Versum ex *Arati Phenomenis* stellam leonem describentis.

Λοξόν δ' ἐς: κάρη νέουσι δ' ἐ πᾶμπαν ἔοικεν
Ἄκρην εἰς Ἐλίκευς ἔρην. &c.

sic latine reddidit *Cicero*:

Obstipum caput & tereti cervice reflexum
Obtutum in cauda majoris figere dicas.

v. *Cicero* L. II. de Nat. Deorum.

De vocibus *σκολιός* & *γαυσός* autem plura legi possunt in *Scapule Lexico Græco-Latino* & *Castelli Lexico Medico*, quippe quæ tam de omni incurvatione & obliquitate in genere, quam & in specie de partium ossæarum tortuositate usurpantur. Perlepide atque scite utuntur autores phrasi capitis obstipi, quando signa atque characteres distinctivos & quasi proprios certarum hominum actionum, animi affectuum, morum atque gestuum depingere atque ante oculos ponere volunt. Sic *Suetonius* arrogantiam *Tiberii* arguens, scribit de eo cap. 68.

Incedebat cervice rigida & obstipa: adducto fere vultu, plerumque tacitus: nullo aut rarissimo etiam cum proximis sermone &c.

Horatius Serm. L. II. Sat. V. ubi captatores testamentorum infidiososque adulatores informat, canit :

- - Davus sis Conicis atque
Stes capite obstipo, multum similis metuenti
Obsequio grassere.

Miles apud Persium Satyr. III. philosophiam atque literarum studia contemnens, de attentis atque cogitabundis ita pronunciat :

- - Quod sapio, satis est mihi, non ego curo
Esse, quod Arcefilas, arummosque Solones
Obstipo capite, & figentes lumine terram
Murmura cum secum & rabiosa silentia rodunt.

Unde & vocabulum hoc transfertur ad gestus istius hominum generis, qui æque in incessu fucosam pietatem affectant, ac in omnibus suis actionibus :

Itemque ad subdolos exploratores, simulatores fraudumque architectos :

Et denique ad personas ignobilis atque inconcinnae corporis staturæ ; unde & Scaron Poeta Gallus cecinit :

Parmi les Torticolis
Je passe pour des plus jolis.

Torticolis autem substantivè & adjectivè sumitur idemque significat Gallicis ac Germanis ein Krumm-Halß & ein krummer Halß. Voce ipsa tamen non occurrente nisi stilo simplici, comico, satyrico adhibito. vid. Diction. de la langue Française de P. Richelet. Basle 1735.

Caput obstipum morbus.
Sed mittenda hæc sunt,
Medico mihi

Caput obstipum seu morbum tibi sistere mens est, lector benevole, morbum, inquam, male conformationis, quo cui invito cervix cum capite antrorsum & transversim in alterutrum humerum violenter distortum & reclinatum est, ita, ut vel plane non sive proprio voluntatis motu, sive alieno auxilio accedente, retrahi queat, vel retractum, tamen proprio motu erectum detineri nequeat, quin potius semper in alterum latus denuo retrahatur cadatque.

Morbus ab authoribus neglectus, rarus & gravis est. Et cur ?
Quemadmodum plurimi anatomicorum truncum humanum neglecta atque omissa colli consideratione in tres ventres diviserunt, ita quoque horum methodum sequentes tantum non omnes, à quibus historias morborum consignatas habemus, singulos affectus in morbos supremi, medii & infimi ventris distribuerunt, nulla ratione habita ad morbos collum & cervicem occupantes. Patet hinc cur nullus de capite obstipo in systematibus medicis sermo sit ? Cur Bootius caput obstipum inter affectus omisso recensuerit ? Est vero & hic affectus per se rarus. Modo allegatus Bootius semel tantum eum sibi observare licuisse dicit, & Henr. Meibomius in Prefat. ad Observ. Med. de affectibus omisso hujus Bootii affirmat, talia non teme-

temere in praxi occurrere & vix ab historicis Medicis, nisi à Platero & chirurgo Gratianopolitano apud Riverium annotata legi. Unde vulgum etiam (qui plerumque, quæ quotidie non occurrunt ad *τὰ ὅσια* refert) in his incantamenti suspensionem aut ad minimum veneni habere solere. Sed nec eo levior morbus, quo rarior est.

Ais igitur, cur tu proinde propria experientia non edoctus audes scribere de morbo tam raro, tam gravi, a paucissimis annotato, a nemine explicato? Dicam: eo ipso & eo magis placuit thema, quo rarius est, & a nemine, quantum ego novi, hæcenus ex professo pertractatum. Dein scias velim affectum hunc thema practicum fuisse nuperrime mihi a *Gratiosa facultate medica* in examine rigoroso resolvendum propositum. Si hinc præceptoribus licuit & placuit in materia adhuc obscura & minus cognita ingenii mei vires tentare, cur non & ipse ego publicum pro gradu Doctoris obtinendo specimen editurus tentem quid valeam? Accedit, quod hic ipse morbus duobus fere abhinc annis crucem fixerit & adhuc figat primæ caveæ in patria Medicis in III. subiecto quodam necdum penitus devictus, mihi vero licuerit esse adeo felici, ut cum ipsis de eo conferendi, ejus historiam colligendi consiliaque introspicendi facultas gratiose concessa fuerit. Collegi denique similes aliorum observationes & casus analogos, quotque invenire potui, & in hanc, quam tibi sisto, L. B. & quam æqui bonique consulas *Dissertationem* transluti,

Thematis
electi rati-
ones.

Sub diversis nominibus atque titulis suas de nostro morbo observationes nobis reliquerunt scriptores Practici. Phrasi *capitis obstipi* utuntur *Tulpius in observat. suarum L. IV. c. 58. Illustris Salzmannus in Act. Phys. Med. Vol. 11. Obs. 98. Wepferus in observat. de affectibus capitis in contextu observationis 64. quam de perturbatione cerebri inscribit.* Ipsi vero morbi historiam affert idem *Wepferus observ. III. sub titulo Convulsio nis particularis*, quam & in textu *Tractum* vocat. *A Platero Observ. L. I. p. 133. vocatur morbus spasmi species, in qua caput ad sinistrum latus torquebatur: A Boneto in sepulchret. L. I. Sect. 13. obs. 33. capitis in sinistram partem Convulsio. A Roeslero vero colli Paralysis in Eph. N. C. Dec. 1. ann. 3. obs. 324. A Nuckio Collum incurvatum in Experimentis Chir. experimento 26. A Schenckio collum tortuosum, inflexum in Observ. suarum L. 1. fol. 99. A Bootio Capitis Distortio in Obs. de affectibus omnis cap. 5. ubi observatio ex Riverio allegatur. In libris germanico idioma te scriptis affectus mentio fit sub titulis von Krummni Halsen, von verdrehten Halsen, vid. Heisters Chirurgie, ubi simul allegata legi possunt, quæ Solingen, van Meekren, Roonhuysen de eo nobis consignata reliquerunt. Et sic habe tibi simul, L. B. omnes, quoquot sollicitè inquirenti mihi innotuerunt, autores, qui morbi, cujus historiam sine ulteriori mora exponendam jam aggredior, mentionem fecerunt.*

Autores,
qui de ca-
pite obsti-
po scripse-
runt & sub
quibus ti-
tulis.

Dubito, an in descriptione morbi nostri pag. 5. exhibita sufficientes notas, signa atque characteres attulerim, quibus ipsum omni tempore & sub

Differen-
tiæ morbi
ab aliis af-
fectibus.

sub omnibus circumstantiis cognoscere, & de omni alio consimili & agnato morbo dignoscere queas: hinc præcipuas aliquot differentias huc ponendas esse necessarium esse judicavi.

Sic differt à capite obstipio ille morbus, quem Germani etiam vocant *ein krummer Hals*, & qui est species Rheumatismi aut Erysipelatis collum sive cervicem occupantis, calore, rubore, febre, curationis facilitate, durationis brevitate & cæt: agnoscendi & distinguendi.

Nec confundes cum affectu nostro illam convulsionis speciem, quam spasmodum flatulentum, aut tensionem & crampum, germanice *einem verrenckten Hals*, vocant, si cogitas, oriri illum simul & semel à violenta & ex improvise facta musculorum caput moventium contractione & cito iterum remittere.

Neque illud caput dicendum est obstipum, quod sub motibus spasmodicis sive universalibus sive particularibus diutiuscule ad unum latus plusquam ad alterum intortum & obliquum figitur atque detinetur:

Multo minus antrorsum ad sternum & costas capitis tractio, incurvatio & inclinatio in decrepitis, in iis, quibus musculi abdominales accurtati sunt, quibus spina dorsii rigida & incurvata est, uti exinde perpetua capitis incurvatio ad ultimas costas allegatur in *Eph. N. C. Dec. II. ann. 6. obs. 161.* vocari potest caput obstipum.

Phenomena antecedentia. Causas morbum nostrum dispositive, excitative & directe antecedentes paucas ex aliorum observationibus allegare possum; sed nec omnes possibiles, quas fingere facile possem, huc ponere necessarium est.

A nativitate obstipi fuerunt ægri, quorum mentionem faciunt *Roonhuysen & Tulpus*. Hinc dispositio hæreditaria; morbi & varie injuriæ externæ, quas tempore graviditatis mater perpessa est, huc facere poterunt. Varii errores circa infantum & puerorum educationem commissi accusari merentur: maxime vero frigus ad corpus infantum vario modo admissum: In genere enim longa & certa experientia constat, infantes, quos in lecto & extra lectum aeri frigido exponunt, quos super lapides frigidos federe sinunt & cæt. rigiditatem, contracturas, distorsiones & incurvaturas incurere, germanice *werden krummstarrig*.

Collum autem, ut jam de omni ætate loquar, magno errore minus contra frigus defendimus ac omnes reliquas corporis nostri partes, præprimis noctu in lecto, reliquo corpore bene tecto, æstuante & transpirante, neque lecti stragulis neque capitis munitum est: hinc frigus libere in illud agit: ad morbum nostrum disponit, vel illum actu producit. Hinc forte venit, cur quidam flexuosa cervice cubitum euntes, altero mane rigida & obstipa cervice surrexerint? Intelligitur etiam, cur hyeme, cur post peracta itinera tempestate pluvia, nivosa aut per regiones frigidas e. g. per Alpes, cur in trajectibus trans mare & lacus, cur post subitaneas aëris maxime calidi in frigidum mutationes, cur in subjectis harum & frigoris impatientibus, cur in subjectis ad sudores

pro-

proclivibus, cur post rudes labores peractos aut vehementiores corporis motus, cur flantibus certis ventis, hoc est, qualitates aëris explicatas advehentibus & cæt. observetur morbus?

Qui & annotatus fuit in subjecto, quod antea capite solito altius posito dormire necesse habebat, quod non nisi difficulter aut & plane non in sinistro latere decumbere poterat, quod vestes & maxime collare stringi ægerrime aut nullo modo ferebat.

Hunc & produxit vehementior animi motus teste *Meibomio in præfatione ad Bootium. Wefferus in suo de capitis affectibus libro observ. 64. de perturbatione cerebri* inscripta dicit de ægro suo: quando nunc tædiosus est, caput obstipum fit, alias caput pro lubitu movet: *Œ Bonetus L. I. S. 13. O. 33.* de ægro suo nihil refert, nisi quod fuerit melancholicus.

Omnium vero frequentissima hujus morbi occasio sunt destillationes, defluxiones catarrhosæ in occiput, nucham, cervicem, humerum, glandulas faucium, partes colli externas: maxime vero recurrentes & cum febre, tensione violenta, dispositione ad abscessum conjunctæ, aut & neglectæ & inepte tractatæ. Coryzam, stuporem capitis diuturnum, rigiditatem antecessisse memorant. Per unguentum quoddam mercuriale, quod ab empirico acceptum, collo aliquoties ob, nescio quas, eruptiones ille leverat *Bootii* ægra, morbum hunc sibi accersivit & ex alio simili emplastro recidivas passa est. Fermentum quoddam venereum intra corpus delitescens originem mali præbuit in ægroto in *Riverianis observationibus* notato. Et sane sunt mihi rationes, cur inquirere moneam in examine morbi, annon patiens ipse, anno ipsius parentes lue venerea infecti fuerint olim? annon mercurialibus medicamentis usi fuerint? Tandem & aliæ injuriæ externæ seu causæ inveniuntur e. g. ictus circa colli partes recepti, onera graviora capite gestata, lapsus graviore.

Cariem ossis occipitis & superiorum colli vertebrarum non ut phænomenon antecedens, sed ut concomitans exponit quidem *celeberrimus D. D. Salzman*. Sed cum bis id observaverit, quæstio foret, annon forte caries ista causa fuerit capitis obstipi? ad quam tamen potius negative quam affirmative responderem. Colli vertebrarum subluxationem non allego, cum si fiat, cum aliis gravissimis symptomatibus conjuncta sit: tamen aliæ circumstantiæ morbum interdum concomitantes ejus suspicionem movere possunt, quales fuerunt ex. gr. in ægroto, cujus historiam *Ill. Salzmanus* describit, stupor & sensus imminutio in extremitatibus inferioribus notabilior quam in superioribus.

Supra jam pag. 5. morbum nostrum ita descripsi, ut ex signis ibi allatis non obscure cognosci possit: & sane quibusvis hominem capite obstipo incedentem intuentibus patet facile, omnibusque agnoscentibus, ideo erectum & celsum hominis caput constitutum esse, ut Creatoris sui

Phænomena constituantia & concomitantia.

Tom. II.

B b b.

cogni-

cognitionem, cœlum intuens capere possit, omniaque in ipsius figura non modo ad usum, verum etiam ad venustatem apta facta esse.

Quibusdam autem iisdemque plurimis caput obstipum est cum rigiditate atque tensione summa ad alterutrum latus, ut neque voluntario motu neque manuum opera, neque per alium violentia quoque adhibita in rectum aut oppositum situm sensibilibiter retrahi impellique queant: aliis caput non adeo obstipum est, quin libere & sponte sua in quamcumque partem & in latus oppositum id movere possint, sed nisi studio caput erectum servare annitantur, aut quamprimum sui obliviscuntur, in alterutrum illud latus iterum delabitur, aut & violento & involuntario motu, velint nolint, in pristinum vitiosum situm retrahitur: nonnullis, nisi manu succurrant, caput in locum suum reducere atque dirigere non licet, qua ablata statim in alterum illum ac difformem situm revertitur.

Attentione iterum dignum est, quod caput quibusdam & quidem plurimis continuo sine ulla intermissione noctesque diesque & eodem modo & gradu obstipum sit, aliis vero & paucioribus non nisi per paroxysmos quasi aut periodos obstipum fiat: ad illorum classem referendi esse videntur, quibus nullum plane capitis motum amplius exercere licet, ad horum vero classem, qui proprio voluntatis motu quaquaversum caput suum movere possunt. Ita enim *Meibomius* de altero suorum ægrorum scribit in *prefatione dicta*: „Neque vero semper eodem modo sese habebat, sed „per paroxysmos nunc pejus nunc melius, ita, ut interdum non nisi „levem quendam capitis motum & tremorem quasi, magis tamen ver- „sus sinistrum latus animadverteres.

Quibusdam intermissiones non sunt nisi nocturnæ, morbo interdiu redeunte, & molestius afficiente; tamen *Wepferus* affirmat *loc. cit. obs. III*, pridem hunc tractum noctu tantum afflixisse ægrum suum, nunc etiam interdiu; sed constantioris & recentioris observationis est, caput paulo minus obliquum apparere, si ægrotus in lecto decumbat. Videtur enim certus caloris gradus morbum aliquo modo (mitiorem reddere; nam & minus distortum putant esse collum, quando ex. gr. pelle leporina probe munitum est.

Porro Tirolensem quemdam morbus invadebat potissimum circa cœnæ & prandii tempus: „Memini, ait *Meibomius*, cum primum ori bolum im- „mitteret, tanto impetu invasisse malum, ut abire mensa inpransus & „cedere vicino demensum suum cogeret. Habebat idcirco, quoties men- „sæ affidebat, sedile quoddam cum appendicibus in superiori parte ita „studiose paratum fulciendo capiti ejusque involuntario motui præcaven- „do. Mirabar circa ordinarium cœnæ, prandii autem potissimum tempus, „paroxysmos ingruere. Sed extra ordinarium illud cibi sumendi tempus „licet comederet, non exacerbabatur. Huc & transcribendum esse puto, quod *Boetius* de femina 56, annorum juxta capitis distortionem vaporum suf-

suffocativorum in guttur ascensu simul vexata annotavit: quod scilicet, si inter comedendum, ac dum ipsa buccellam aliquam deglutiebat, illa duo symptomata, nimirum distorsio capitis & vaporum ascensus, in idem momentum coinciderent (id quod fiebat aliquando) in presentaneum strangulationis periculum incideret: quum alioquin vapores illi alio tempore deglutionem nullo modo impedirent.

Dolor capitis, colli, cervicis, humeri, scapulæ, dorsi in uno vel utroque latere obvius, vix notabilis aut & nullus morbo junctus esse observatur, interdum levis capitis stupor, gravitatis aliquis sensus & cæteræ adfunt.

Partes quoque modo nominatæ & his vicinæ, sine dolore tangi tractarique possunt, nullo quoque vitio externo, in sensus incurrente, levem tamen aliquem tumorem collum occupantem in subjecto quodam apparere nuperrimè observatum fuit. Tanto cum impetu etiam interdum caput trahi annotarunt, ut manu succurrere cogeretur æger, veritus, ne plane intorqueretur.

Decubitus in lecto in latus obstipum quibusdam impossibilis, aliis molestus, nonnullis indifferens est. Jungebatur in ægro apud Riverium continuo mandibularum motus, sic ut lintea continuo inter dentes habere cogeretur, quæ identidem mordens brevi comminuebat. *Bootius* de ægra sua recenset, quod in singulis respirationibus pectus illi deorsum trahi videretur, & veluti chorda ab umbilico ad sternum pertinente, valide versus ventrem convelli.

Adest aliquando simul reliquarum cervicis, humeri & brachii partium rigiditas, aliquando tota spina est rigida. In pluribus incurvationes, prominentiæ spinæ dorsi, variæ cyphoseos & rhachitidis species junctæ observantur.

Alter toto semper corpore ad illud latus propendulo, ad quod obstipum latus reclinatum est, stare, sedere, incedere cogitur: alteri tractio tanta est, ut continuo lapsus in illud latus minetur, neque nisi baculo innixus aut pondere gravi multarum librarum humero imposito erectus obambulare possit. Iterum nonnulli aliorum aut ad latus oppositum respicere volentes necesse habent, ut totum suum corpus moveant atque circumvertant, & alii e terra nihil tollere possunt, nisi toto corpore in eam procidentes aut flexis poplitibus sese excipientes. Aliis e contrario licet esse adeo felicibus, ut non solum edant, bibantque & dormiant instar sanorum, sed & quibusvis corporis exercitiis subeundis sustinendisque pares, apti promptique sint; prout scilicet caput plus, minus obstipum est; in uno enim vix obliquum apparet, in altero autem adeo ad latus sinistrum ex. gr. intortum est, ut mentum ad humerum dextrum reflexum ab eo quasi sustentetur, prout graviora vel leviora, plura vel pauciora symptomata junguntur, prout causa morbi comparata est, prout denique dietetica & therapeutica auxilia in usum vocantur.

Ætiologia. Examinantibus quænam corporis nostri partes morboſe affectæ capitis obſtupi cauſam proximam ſuſtineant, apparet colli, capitis vicinarumque partium cutem, muſculos, glandulas, humores in genere, ligamenta, oſſa accuſari poſſe & debere.

Cutis ex fibris mirabili ordine intertextis compoſita tendi, contrahi, corrugari, accurtari poteſt, hinc & ſibi annexa trahere, adducere: ea ergo portione, quæ eſt intra baſin maxillæ inferioris & claviculam in uno latere valde tenſa & multum abbreviata, caput verſus pectus in illud latuſ trahi neceſſe eſt. Taliſ effectus maxime ſequi ſolet combuſtiones varii gradus imprimis illaſ, quæ cum notabiliore partium deſtructione atque deperditione, aut & copioſiore ſuppuratone ſuccedente accidunt. Conſumtis enim ita iſtis plicis in membrana adipoſa plicæ atque rugæ cutiſ quoque obliterantur atque pereunt, ipſaque cutiſ fundo ulceriſ aut vulneriſ firmiter ubique accreſcit; hinc minus ac ante laxa priſtinam ſui extensionem atque dilatationem non amplius admittit, multo minus cedere poteſt, aut capitiſ motuſ in oppoſitum latuſ ſequi. Hinc & forte cicatriceſ in collo obviæ hic ſtare atque accuſari poſſunt.

Platyſma myoides pectoriſ partiſ ſupremæ, claviculiſ, collo anteriori & laterali, faciei inferiori v. *Tab. Anat. Eufſachii XXX.* fibris tendinoſiſ oblique verſuſ mentum directiſ incumbens, baſi maxillæ inferioriſ tenaciuſ adhærens, ubique cum cute interuentu membranæ cellulofæ accretum, in alterutro latere ſpaſmodice verſuſ inferiora convuſum, tractum, induratum, corrugatum &c. totum caput concutere & verſuſ pectus oblique trahere poteſt.

Qui *Cliuo-ſterno-maſtoideorum* muſculorum originem eorumque obliquum aſcenſum & inſertionem in proceſſum maſtoideum ante oculos ſibi ſiſtunt, facile & à priori iudicare poſſunt, illoſ præ omnibuſ aliis muſculiſ & reliquiſ partibuſ caput obſtupum reddere poſſe: & ſane ejuſ cauſam ut plurimum in iis hæreſe experientiâ confirmat. Negarunt quidem nonnulli maſtoidi muſculo partem caput movendi & tantum firmitudiniſ ergo, & ut erectum ſervarent caput, datoſ eſſe dixerunt. v. *Th. Bartholini Epif. Med. Cent. II. epif. 36.* Sed quemlibet in ſe experiri poſſe puto, eoſ, ut de aliis motibuſ, quos præſtant, jam nihil dicam, quando utrinque ſimul agunt caput, maxime verſuſ poſteriora reclinatam, recta antrorſum ſectere, quando vero in uno tantum latere, caput oblique deorſum verſuſ alterutrum humerum trahere atque adducere. Hinc maſtoidei hi muſculi ut antagoniſtæ conſiderari poſſunt: caput enim in ſtatu ſano à dextro maſtoideo ad latuſ dextrum adductum, à maſtoideo ſiniſtri lateriſ in ſitum erectum atque ad latuſ ſiniſtrum reduci ac dirigi poteſt, & ſic vice verſa.

Obſtupum ergo erit caput e. g. in latere ſiniſtro, quando maſtoideuſ ſiniſter dextro eſt fortior: Triplici autem modo potiffimum fortior fieri poteſt & ſolet: 1. Quando ſpaſmodice trahitur dextro non convuſo. 2. Quando paralytice reſolvitur maſtoideuſ dextri lateriſ ipſo paralyſi non relaxato:

3. Quando

3. Quando rigidus, aridus, corrugatus, abbreviatus, induratus, callosus & cœt. est, dextro manente sano.

Quæ de mastoideis musculis dicta sunt applicari possunt & debent ad reliquos musculos, qui in alterutro latere agentes caput & collum ad latus & oblique flectunt, aut ad minimum in tali eorum flexione cooperantur, nimirum *Splenios, Complexos majores, Complexos minores, Scalenos, Longos Colli, Transversales, Spinales, Intertransversales, Intervertebrales Douglasii*, portionem serrati postici superioris annexam costæ primæ in nonnullis subjectis v. Winslow Anat. T. II. §. 1155. & Heist. Anat. §. 330. in not. quorum omnium ortus, situs, progressus, insertiones brevitatis causa & tanquam aliunde cognitos hic non describo.

Intelligunt etiam considerantes reliquorum capiti ac collo inferorum atque jam nominatorum musculorum usus, quatenus caput collumque in situ erecto stabiliunt obfirmantque, vel inclinationem naturalem & flexionem versus anteriora & versus latera moderantur atque impediunt, vel in oppositum, situm reducunt, uti & quatenus caput cum collo ad pectus adducunt, vel tractioni ad posteriora resistunt; an & qui præcise muscoli, quomodo & sub quibus circumstantiis ad morbum nostrum producendum concurrere possint.

Reliquorum capitis musculorum mentionem non feci, quia illos non solum ad usus flexionis lateralis ineptos credo, sed etiam quod in genere caput non videantur movere, nisi super primam vertebra. Rectos laterales enim, obliquos minores, quibus una cum obliquo majori usum caput oblique movendi alias adscribere solent, rectos majores posticos, rectos minores posticos nullum alium nisi rotationis motum capitis super vertebra prima exercere posse: obliquum majorem vero notante etiam *Cel. Heistero in nota c. ad §. 327.* musculum primæ vertebræ esse & ipsam circa processum odontoidem movere, atque opæ rectorum maj. antic. & rectorum min. antic. caput non nisi super vertebra primam antrorsum moveri; ex situ atque insertionibus ipsorum horum musculorum, manifestum esse existimo.

Glandulae conglobatae, quas & lymphaticas vocant, lympham glandulosam secernentes per totum collum & maxime ejus partes laterales dispersæ, sitæ ad musculos colli exteriores, imprimis ad latus musculorum mastoideorum, inter horum interstitia, ad apophysin mastoideam, ad occiput, ad vertebrae colli, ad venam jugularem internam per collum abeuntem, obstructæ, infarctæ, tumefactæ, lympham vitiosam secernentes & musculis communicantes uti morbi ita plurimum ejus symptomatum causa esse solent. *Lympha* enim acrimonia, spissitudine, copia peccans in fibrarum muscularium interstitiis, in musculorum tunica cellulosa, in ipso eorum corpore in alterutro latere tardius circulans, subsistens, stagnans, extravasata musculos ibi distendit, tumidos reddit, decurtat, tendit, spasmodice trahit. Hinc & ipsum caput attrahitur.

Quemadmodum vero & materia talis morbosæ lymphæ non raro jam ante in ipsis humoribus, glandulis ad fecernendum allatis, latet; ita omnium corporis nostri humorum in genere in examine caufarum ratio habenda est, imprimis vero liquidi in arteriis & venis lymphaticis circulantibus.

Quicquid jam dicendum foret de *Nervis* musculorum, caput collumque sustentantium atque moventium, in alterutro latere à materia aliena irritante vellicatis, ab irregulari spirituum animalium influxu convulsis, tensis, strictis, aut & obstructis, compressis, distortis, distractis, ad transmittendum liquidum nerveum ineptis redditis, paralyticis factis ex quacumque alia causa ex iis hauriri atque intelligi potest, quæ supra pag. 14. de spafmo & paralyfi musculorum ibi nominatorum in medium prolata fuerunt.

An *ligamenta* tam omnibus vertebris communia, quam primæ, secundæ vertebræ atque occipiti propria præternaturaliter constituta morbi causa esse possint, quæstio esse videtur resoluta difficilis. In sectione cadaveris ab *Illustri Salzmanno in Eph. N. C.* exposita ligamentum posticam duarum vertebrarum superiorum partem connectens justo laxius, & ligamentum apophysin odontoidem cum osse occipitis connectens ruptum deprehendebatur.

Nec tamen ideo hanc ligamentorum constitutionem causam capitis obstipi fuisse dicere possumus, quia deprehensa aliarum partium vitia eodem jure accusari debent. Interim cum dicta ligamenta juxta alios usus in statu naturali occiput atque colli vertebrae nectant atque firment, ut in neutram partem inclinare possint, fieri potest, ut relaxata aut rupta varianam capitis flexionem præternaturalem admittant, aut tamen musculus trahentibus non amplius ut ante resistant. *Roonhuyzen* à ligamento, nescio quo, præternaturali caput oblique antrorsum trahente atque detinente capitis obstipi causam quoque derivandam esse putat.

Ossa in morbis malæ conformationis tantum non semper accusamus: & sunt, qui omnem deformationem externam solum ab aliquo distorto osse originem sumere perperam existimant. v. *Theod. Kerkringius Observ. anat.* 45. Tantum vero abest, ut his temere subscribam, ut potius falli putem. Ideo in ossium mala conformatione causam capitis obstipi non facile quærerem, nisi in illis subjectis, quibus ab ineunte ætate adeoque jam in utero matris caput obstipum fuit. Si enim in provectiore ætate ossa capitis atque colli distorqueri, dislocari aut quocumque modo, & ex quacumque causa ex sano in morbosum statum abire debeant, gravissima symptomata, qualia cum capite obstipo esse non observantur, excitari, aut subitanam mortem sequi necesse est. Attamen attentione quam maxime digna est & modo dictis repugnare videtur observatio pag. 9. & 10. jam allegata, qua *Illustris Dn. Salzmannus* in biga subjectorum quibus collum, dum viverent, obstipum erat, post mortem non modo os occi-

occi-

occipitis, sed & colli dorisque vertebrae carie correptas exelatasque deprehensas fuisse affirmat. De colli vertebrae subluxatione pagina modo allegata dictum fuit.

Quid *Anatomia Practica* circa morbum nostrum detexerit non nisi *Illustris Salzmännus* toties laudata observatione, cujus contenta huc pertinentia ob chartae angustiam jam transcribere non licet, & *Bonetus* consignatum reliquerunt. In sinistro cerebri ventriculo maxime, scribit hic posterior in *Sepulchret. L. I. S. 9. §. 13. Obs. 31. §. 33.* „ Morbi tam „ contumacis mortisque causa exstabat, copiosa scilicet sanies cum muco ac „ materia putrescente inibi contenta, cui adscribendum, quod spasmi „ ejusce lateris initio affligeretur, capite nimirum ac collo in id latum inclinato.

Anatomia
Practica
quid doceat?

Quemadmodum in phaenomenorum constituentium recensione dictum fuit, symptomata caput obstipum concomitantia valde diversa esse; ita & jam hic apparebit, phaenomena consequentia non una eademque esse adeoque diversam pro subjectorum diversitate prognosin formari debere. Nullum in historia medica atque chirurgica prostat exemplum, quo morbum hunc sponte sua nullis plane medicamentis adhibitis cessasse constet, nisi quidem dietam attenuantem, incidentem, qua sola Vir collo tortuoso laborans duodecimo tandem anno restitutus est intra 40. dies, referente ex *Weckeri observationibus Schenckio Observ. L. I. de paralyti p. 99.* retuleris inter medicamenta. Auxilia vero medica atque chirurgica in usum vocantibus diversa fuerunt fata: quidam perfecte curati fuerunt malo nunquam redeunte; alii e contrario semper levi aliquo morbi vestigio relicto in integrum restitui non potuerunt, nonnulli non nisi palliative curati fuerunt malo a prima sua causa aut & alia denuo excitato, aliqui gibbosi facti sunt, plurimis incurabile mansit malum, unus & alter convulsionibus supervenientibus succubuerunt.

Phaenomena consequentia,

Curationis autem in tantum vel in totum spes est, ex. gr. quando caput leviter modo obstipum est, nec impedit, quo minus mentis corporisque munia exerceri queat, quando morbi causa cognita ita comparata est, ut sive in fluidis sive in solidis haereat, medicamentis aut manu chirurgica corrigi atque tolli possit, quando malum nondum inveteratum est; ubi tamen notandum, quod supra ex *Observationibus Schenckii* notatum est: quando causa externa recidivas non instituit, & quae sunt aliae huc facientes & pertinentes circumstantiae, quarum prolixiorem recensionem brevitatis causa omitto. Contraria autem modo dictis si adfuerint; morbi in sanitatem mutatio non obtinetur. Convulsionibus & mors sequi possunt, si a materia acri, putrida, caustica & caeteris morbus ipse productus fuerit.

Qui supra dicta rite perpendunt, phaenomenorum in historia morbi allatorum rationem facile reddere possunt: hinc unius atque alterius

Phaenomenorum Explicatio.

phænomeni resolutionem atque explicationem instar omnium esse posse arbitror.

Quibus aëris gelidi affectus in nostrum corpus cogniti sunt, obscurum esse non potest, cur frigus vario modo ad corpus admissum sub phænomenis antecedentibus toties accusaverim? Frigus enim stringit fibras solidas, tendineas, musculares, densat, exsiccat, contrahit, ita, ut regre postea ad pristinam figuram remeare queant, humores cogit, densat, glandulas præter naturam stringit, effectus inde dependentes producit, catarrhos, rheumatismos, obstructions, inflammationes facit, nervisque inimicissimum est.

Cur defluxio capitis collique catarrhalis & maxime mastoideum musculum occupans omnium frequentissima capitis obstipi causa sit? Ex iis quæ pag. 15. de lympha peccante dicta sunt, clarum est, & maxime, si simul attendamus, quod musculus in alterutro latere in continua contractione & abbreviatione constitutus musculum oppositum violenter trahat, adeo ut nimis tensus atque elongatus relaxetur, suumque tonum naturalem amittat, & actionem antagonistæ contrariam exercere non possit.

Qui norunt violentos animi affectus nervos, spiritus, musculos mirabili & efficacissimo modo, sed & non semper explicabili, mutare, figere, depravare posse, ideo vero simul omnes morbos producere valere, perspectum etiam habent, cur & quomodo capitis obstipi causa esse potuerint? Sed non nisi idiosyncrasia individui adscribendum esse puto, quod unguentum ex mercurio, alias quidem toti nervoso generi summopere infesto, præparatum & collo inunctum morbi recidivarumque causa fuerit: sunt enim in mundo hominum millia, qui unguentis mercurialibus sæpius inuncti nullam inde musculorum, tendinum aut nervorum labem atque resolutionem passi sunt.

Qui glandularum infarctarum, tumidarum, obstructarum & cæt. rationem habent, concipere possunt, cur collare arctius stringi, cur in latus affectum decumbere molestum sit? Quin & ex glandulis ita affectis humorum inæqualem distributionem, eorum circa vertebrarum corpora, cartilagineas imprimis, apophyses, ligamenta nimia abundantia affluxum & collectionem, exinde vero spinæ rigiditatem, incurvationes & cæt. derivare possunt. Cur nonnullis lapsus in illud latus, quo caput obstipum vergit, imminere videatur? Cur non erecti, nisi baculo innixi & cæt. incedere queant? rationem jam reddidit *Platerus*.

Cur in iis, quibus caput periodice obstipum fit, inter comedendum exarcebatur? Non adeo miramur: quia idem in *Opisthotono* & *emprothotono* affectis observamus & a motu musculorum maxillam moventium accelerato fieri non obscure derivamus. Sed cur *Bootii* ægram alteram præcise circa prandii cœnæque tempus, nec extra illud, etiam si con-

comederet, paroxysmus invaserit? Altioris est indaginis. Hæc vero sufficiant.

In *Therapia* præcipuam Medici intentionem esse debere caput obstipum, si possibile, in situm positumque naturalem reducendi, nemo est, qui ignorare possit. Quem scopum, ut obtineat plures & diversæ ipsi sunt indicationes, quas in methodo medendi sequi debet. Has brevitati studens singulatim jam hic non recensio, sed mox ad *Therapiæ* specialioris expositionem progredior, eo magis, cum generaliores illæ indicationes una cum indicatis facile exinde derivari atque formari possint.

Regulæ diæteticæ, quas medicus de capite obstipo consultus vel præservative vel palliative, vel curative præscribere potest, potissimum a diversa causa morbi petuntur.

Admonendi sunt infantum curam habentes, ut errores circa eorum educationem committi solitos, & mox sub initium historię morbi accusatos, sollicite evitent.

Quibus frigus infensum est, caveant, ne illud ad corpus admittant, vel studeant qualitates aëris excessu suo malum producentes oppositis inductis emendare: inprimis vero collum contra aëris injurias præmunire atque e. g. pelle leporina probe tegere assuescant. Quæ cautio etiã in subjectis catarrhalibus defluxionibus vexatis adhibita suo effectu non carebit. Quibus ab animi affectibus caput obstipum factum est, vel & quibus per paroxysmos quasi ex hac causa obstipum fit, ipsi cavebunt, si quidem sibi temperare possunt, ne malum sua illa culpa exacerbent, aut paroxysmi reditus occasionem præbeant. Melancholicis contrarii affectus maxime spei & desiderii excitari debent.

Si applicata externa corpori morbi causa fuerint, removenda sunt, aut efficacia eorum atque indole cognitis contraria applicanda. Sin alius morbus in causa fuerit, cur caput obstipum sit, diæteta, qualis in illo morbo in genere convenit, institui debet.

Quando affectus ab humore crasso & glutinoso, à lymphâ spissiore & cæt. originem ducit, sola diæteta attenuante & incidente curari poterit. Parcore enim victu h. e. sola aqua & melle ægram à Medico Andrea Albio intra 40. dies cum magna adstantium admiratione perfecte sanitati restitutum fuisse affirmat *Schenckius L. 1. fol. 99. §. 135.* Eadem hæc cura fere iisdem verbis legitur apud *Forestum L. X. obs. 111.* Mel autem in medicamentorum atque alimentorum classè stat, mulsaque antiquissimis nihil fere celebratius fuit; nec satis dici potest, quanta & quam laudabilis mellis insit incidendi, attenuandi, aperiendi, abstergendi & cæt. virtus, & quam egregie propter virtutem suam saponaceam in quoscumque humores agere possit. Ubi humorum acrimonia mali origo atque occasio esse deprehenditur, salsa & quævis acria evitanda sunt, cibus simplicissimus omnique acrimonia carens assumendus est, maxime vero ex lacte ejusque sero, si

Tom. II.

C c c

ferre

ferre æger possit, vivere convenit. Unde & vinum non semper convenire patet.

Nec quieti nimis indulgendum est, sed exercitia corporis quotidie & moderate instituenda sunt, ut spina dorsi aut & reliqua membra propter morbum non raro ad rigiditatem disposita, eo magis flexibilia maneant atque conferventur.

Fons
pharma-
ceuticus.

Casu, quo caput obstipum præcedentem defluxionem catharrhalem sequitur, ejus curatio, si quidem mature consultum fuerit, tentanda est per usum diutius continuatum medicamentorum internorum contra ipsam fluxionem valentium, sc. moderate calidorum, diaphoreticorum, discutientium, resolventium, antispasmodicorum, nervinorum, qualia juxta alia specificè sunt Nitr. Cinnab. Lumbr. terr. pp. Milleped. pp. C. C. phil. calcinatum & cæt. Decocta ex ligno sassaf. rad. chin. sarsap. & cæt. liq. C. C. succin. elix. aperit. cl. essent. pimpin: alexiph. Stahlii & cæt. Externe lateri affecto simul relaxantia, humectantia, discutientia, emollientia, nervoso generi appropriata applicari debent sub forma fumigationis, fomenti, embrocationis, epithematis, linimenti, cataplasmatum, unguenti, emplastri & cæt. talia fieri possunt ex. gr. ex. lign. rhod. sassaf. mastich. oliban. itœchad. citr. herbis nervinis, spirit. lumbric. terr. matric. acido formic. serpyll. saponè veneto camphorato, emplastro saponato barrette, ol. lumbric. castor. rut. axung. human. can. castor. unguent. nervin. resumptiv. lumbricis vivis & cæt. His sine fructu adhibitis aquarum medicatarum atque thermarum usus suadendus est, de quibus infra.

Si ab unguento mercuriali collo inuncto morbus venerit, medicamenta non in latere obstipo, sed in opposito applicanda sunt, nam musculi lateris, in quod reclinatum est caput, considerari possunt & debent, ut pars sana attrahens musculos alterius lateris à mercuriali remedio paralyticos factos. Curatur tale obstipum caput remoto nec unquam amplius applicato isto remedio, mercurio, qui intra corpus se forte insinuavit, expulso per laxantia & cæt., medicamentis contra paralytin in genere laudatis.

Fermento venereo, à quo morbus quoque observatus fuit, purgantibus, sudoriferis, salivatoriis, specificis correcto, expulso, ipsa mali curatio obtinetur. In subjectis, ubi veneri quid latere posse suspicio est, antivenera mitiora in usum vocanda sunt. Quando à cute ambusta tensisque, à musculis rigidis, induratis, emaciatis & cæt. à nervis tensis, à spasmò caput obstipum est, omnia, quæ contra ambusta hoc casu valere possunt, quæ emolliunt, relaxant, humectant, externe adhiberi debent, quorum specialior indicatio ex supra laudatis & similibus medicamentorum classibus peti atque hauriri possunt. Spasmò autem simul mederi debemus internis antispasmodicis, nervinis, antepilepticis. Lateri paralytico confortantia, nervina, tonica, cephalica varia sub forma applicanda sunt interno similium medicamentorum usu non neglecto: maxime autem conveniunt

veniunt friciones cum spiritibus penetranti & stimulantē virtute præditis, & balnea, de quibus mox dicitur. Glandularum infarctum atque obstructions incidentibus, aperientibus internis, alvum laxantibus interpositis tollere allaborandum est.

Requiruntur autem plerumque curæ integræ pro diversitate subjecti adornandæ: neque harum unica semper sufficit. Laudari merentur juscula medicata ex cochlear. Nasturt. fumar. chærefol. beccabung. & cæt. recentibus, aut & horum succi expressi, decocta infusionesque ex rad. lapath. acut. scrophular. cichor. tarax. Ar. & maxime squinæ, foliis scolopendr. medicamenta ex salibus, cinnab. marte, mercur. sulphur. antimon. in substantia, vario modo præparata, apte combinata inter se aliisque mixta: omnium autem maxime aquæ medicatæ, minerales aperitivæ. Nec obliviscendum est medicamentorum exterius applicandorum glandulas deobstruendi quocumque modo idoneorum.

Eadem hæc contra humorum lymphæque spissitudinem valere patet, & eo certius, cum spissitudo fluidorum sæpissime glandularum obstructionis causa sit. Acrimonia autem massæ fluidæ & imprimis lymphæ in genere peccare deprehensa per sua indicata ad inertiam reduci debet. Particularis acrimonia cognita sua correctoria specifica postulat: quorum omnium notitia tanquam aliunde cognita brevitatis causa hic supponitur.

Efficacissimum denique remedium capitis obstipi est usus thermarum externus. Agunt enim, ut balnea in genere in fluida & solida & ab omni fere morbi causa allegata indicantur. Depurant massam humorosam vitiosis partibus scatentem ipsumque venereum virus expellunt *v. Il. Frid. Hoffmanni opusc. phys. med. T. II. p. 221. § 474.* obstructions reserant, fibras solidas rigidas emolliunt, relaxant, contra spasmus & paralyfin valent. Cum vero thermæ omnes non sint unius ejusdemque naturæ, sed principia & qualitates diversas in sinu suo contineant, cauti esse debemus in earum applicatione, selectum cum judicio instituentes, quænam potius huic, quænam alii morbi causæ magis conveniant.

Intentio autem primaria thermarum usus contra morbum nostrum est, vel debilitatem, flacciditatem paralyfinque membranacearum, nervosarum, tendinosarum, musculosarum colli capitisque partium expugnandi, profligandi, vel easdem partes exsuccas, crispatas, tensas, corrugatas, duras, rigidas leniendi, emolliendi, relaxandi, explicandi.

Duplici huic scopo simul satisfaciunt thermæ nostræ ferinæ moderate calentes, non ferventes, inodoræ, insipidæ, aqua purissima, levissima constantes, nullis manifestis, nisi subtilissimis spirituosis & saponaceis, & ad oculos demonstratis principiis mineralibus gaudentes. Quotidiana etiam & certissima experientia constat, istas non solum partium obrigescentiam, contracturas, spasmodicas constrictiones tollere, sed etiam partibus flaccidis & vere resolutis robur addere. Substitui possunt thermis ferinis aliæ ad illas accedentes & in patria nostra maxime Zellenfes, aliæque, in

Bohemia Toeplicenses, in Silesia Hirschbergenses, in Rhetia Piperanzæ, in Halisia Schlangenbaadenfes. v. *Dissert. de Thermis ferinis atque Zellenfis sub prasidio B. Zelleri anno 1729. Tubingæ* defensa. De methodo utendi his thermis jam nihil dico: moneo saltem, quod infessus non sufficiat, sed simul embrocationes partis affectæ requirantur, & quod ipsarum thermarum usus internus, si subjectum ferre possit, simul jungendus sit. Embrocationes tamen non semel tantum, sed ter quaterve in die adhiberi debent: nec multum interest, an destillatione thermarum ex alto instar pluvix cervix, capite pannis calidis bene tecto, irroretur, an affusione earum ex alveolo aut per epistomium: quo tamen ceciderit & irruat aqua ex altiore loco, eo vim exferere majorem probe pensitet medicus.

Denique etiam videndum est, an praxis confirmet, quæ de thermarum usu prædicavi. Unicus *Platerus* harum mentionem facit; & hinc credidi operæ pretium esse, ut verba ipsa huc transcriberem. „Cum à generalibus & topicis, inquit, nullam sentiret mutationem æger, proprio consilio thermas adiit sulphureas, quarum usu levamen aliquod, ita, ut caput minus rigide, quam prius in latus tunc torquere cogeretur, sensit. Altera vice consilio meo thermas sulphureas adire debebat, sed adiit Leucenses vallesianorum, atque in iis balneando moram septimanarum trium traxit, multumque sudavit, atque aqua illa calente, cervicem continuo perfundere iussit, & per epistomium irroravit. Sed reversus è thermis, caput non amplius in sinistrum latus tractum, sed rectum manens ostendebat, adeo, ut in sinistrum latus jam nulla ratione posset vertere.

Egregium nostrarum ferinarum thermarum effectum vidimus hoc ipso anno in biga III. Subjectorum; alteri horum mansit quidem colli rigiditas, sed tantum abest, ut caput adhuc ad humerum reclinatum sit ut ante, ut potius vix amplius & inconsideratius intuentibus obstipum appareat: alteri non solum collum non amplius rigidum est, sed & caput sponte sua aut manuum opera in situm naturalem reducere licet.

Aliunde, sed & certe, scio, aquis foteriis in Gallia, *les eaux de Plombieres*, dictis in usum, modo de nostris thermis dicto, vocatis caput obstipum perfecte curatum fuisse. Similem effectum promittunt quoque ab usu fontium gallicorum *de Balance en Languedoc*, *de Bourbon l'Archambault*, *de Bireges*.

Dum hæc scribo, reminiscor aquas illas *de Plombieres* confortando vires suas exercere credi, & hinc non lateri affecto, h. e. illi, in quod caput reclinatum est, sed opposito & paralytico applicatas fuisse. Hinc si in usum vocare quis velit alias thermas terra minerali, calcaria aut martiali & cæt. abundantes, suaderem, ut embrocationes tantum in latus infirmum aut paralyticum fiant.

Intelligi etiam ex dictis potest, an, quæ & quomodo balnea arte præparata & alias contra paralyfin laudata e. g. ex formicis & earum myr-

myrmecio, aut ex summitatibus pinastrum cum aqua fontana decoctis & cæteris capiti obstipo mederi queant.

Fonticuli atque Setacea omnino in usum trahi possunt, quando caput ^{Fons chi-}obstipum a fluxionibus, a lymphâ acri & cæteris originem suam habuit. ^{rurgios.} & adhuc magis vesicatoria ad nucham, ad scapulas, ad brachia posita, quia spasmo & paralyti simul mederi solent. Sed nisi mature hæc auxilia adhibeantur, laudabilem effectum non auderem promittere.

Quemadmodum in genere partium vitiosarum figura atque situs in contrarium atque naturalem mutatio duobus modis obtineri affirmatur *διαπλάσει* scilicet & *ἐπιδέσει*, formatione atque deligatione, ita etiam tentare debemus; an ipsis adhibitis caput obstipum in situm, quem naturaliter habere debet, reduci queat.

Ex diaplasi seu ea figuræ atque situs emendationis methodo, quæ manibus partem sæpius & paulatim contrectando, comprimendo, reponendo & cæteris perficitur, multum auxilii sperare vix possumus, nec semper, ubi rigiditas ex. gr. simul adest, habet locum.

Epidesis autem seu ea vitiosi situs correctio, quæ fit per fascias, quibus pars in contrarium vitioso situm atque figuram adducitur retineturque, ne in figuram situmque vitiosum iterum deflectere possit, in subiecto quodam caput obstipum habente adeo non usquequaque frustranea fuisse, ut caput postea erectius gestaret, observata fuit.

Vario autem artificio fasciæ, ferulæ, ligamenta, machinæ fabricari atque fieri possunt, quibus in latere, in quod caput non intortum est, applicitis, aptatis, firmatis, nec facile postea remotis impediri potest, quo minus caput in latum, quo vergere assuevit, reclinari possit.

Nuchius atque *Solingen* ter quaterve singulis diebus ex instrumento, Torques dicto ab ipsis, & in *Heisteri Chirurgia* descripto atque depicto, quadrantis horæ spatio suspendere patientem iubent, & tamdiu ita continuare, donec caput pristino statui fuerit restitutum. Verum etiam simul fatentur aliquando hoc malum tam altas egisse radices, ut propter summam musculorum contractionem & duritiem hac methodo non curari possit. Sed nec posse sufficere talis suspensio per quadrantem horæ aliquoties in die instituta videtur: experientia enim docuit, fascias, quibus partem in situ continere, vel quibus illam in alium situm dirigere volumus, continuo noctesque diesque gestari debere, nec a corpore removeri, nisi post longum temporis intervallum & partibus in situ isto perfecte obfirmatis.

Non, nisi duo casus sunt, quibus ad scalpellum confugere vel necesse est, vel licet: uno, quo cutis adeo tensa est atque corrugata, ut oleo atque unguentis relaxari non potuerit: altero, quo musculus mastoideus in alterutro latere adeo exsiccatus, contractus atque induratus est, ut nulla arte emolliri atque flexibilis reddi possit.

Celeb. Heisterus admittit tertium casum, ubi scilicet caput obstipum a li-

gamento quodam præternaturali venit : Sed cum talis ligamenti magnitudinem, situm, connexionem & cæt. haud facile dignoscamus ; tanto circumspiciorem oportebit esse chirurgum in molienda hujusmodi ligamenti dissectione.

Si in cute modo vitium hæreat, simplex ejus incisio sufficit. Hæc transversalis esse debet, & ibi præcise fieri, ubi maxime crispata atque corrugata cutis est. Hinc quando in uno atque altero loco ita contracta esse deprehenditur, plures quoque incisiones adhiberi debent. Studendum autem est, ut incisio, quantum possibile, in colli parte inferiore prope claviculas fiat, ne postmodum nata cicatrix colli pulchritudinem defœdet. Cavendum quoque est, ne vena jugularis externa temere lædatur. Maxime autem notandum est, tale vulnus longe aliter tractari debere ac alia vulnera ; illius enim labia diducenda, horum vero adducenda sunt. Major talis vulneris hiatus obtinetur, quando mox post operationem absolutam, & inter ejus curationem caput ligatura aliqua aut quocumque modo versus oppositum latus inclinatum servatur, ipsumque vulnus linteis carptis infarcitur, & dein ut vulnus membranæ curatur. Quibus observatis ampla simul cicatrix, quæ hic necessàrio requiritur, generatur.

Quando caput obstipum propter musculorum mastoideorum rigiditatem ac callosam duritiem ad naturalem positum figuramque nulla arte reduci potuit, tunc aliud remedium non superest, nisi operatio, qua ipse musculus rescindatur integer. Quam ut recte atque feliciter administret operator, necessàrias nonnullas cautelas observare debet. Resecatur vero commodissimè musculus, ubi insertionem suam in sternum atque in claviculam habet ; hinc scire debet Chirurgus, mastoideos non solum parti sterni supremæ atque extremæ, ubi cum clavicula articulatur & claviculæ parti sterni proximæ, ut plurimum annexos esse, sed & interdum ibi divisos esse in duos aut etiam in tres distinctos fasciculos aut musculos, tertiam claviculæ partem occupantes v. *Eustachii Tabul. Anat. XXVIII. XXXII. XXXV.* Necesse quoque est, ut vivam memoriàm atque cognitionem partium circumjacentium teneat atque possideat, & hinc vasorum sub claviculis decurrentium subclavium, & ex his oriundorum quorundam ramulorum, asperæ arteriæ & ipsi annexarum partium & ad ejus latus ascendentium vasorum, œsophagi & disperforum nervorum atque vasorum sanguineorum plurimorum ramulorum.

Dissecti autem potest muscoli unio cum clavicula & sternò vel ope applicati cauterii potentialis vel ope scalpelli : verum molestissimam talem cauteriorum admotionem, & ob summos dolores convulsionesque periculosissimam fuisse experientia docuit teste *Nuckio*. Patet hinc, neque crustam per lixivium coctum, ut locus incisionis notetur, cuti inurendam esse : quin & monente *Tulpio* summopere cavendum esse, ne nervi tendinesque pungantur vel dimidiato discindantur, sed toti dissecentur : nam

uti

uti in genere nervus fectus vel punctus ita, ut paucarum modo fibrillarum ipsum componentium cohæſio ſoluta fuerit, ferociffimos dolores, miras convuſiones & cæt. excitare ſolet; ita & nervis in hac operatione magis punctum quam caſum læſis vehementes cervicis, faciei, brachiorum convuſiones ſequutas fuiſſe obſervatum fuit.

Duplici methodo autem operationem perficere docent, una, qua ſcalpellum aut forſex ſubtus muſculum intruſum ab interioribus ad exteriora movetur atque dirigitur, altera, qua extrinſecus cultello in muſculum incifo fit. Priorem modum *Solingen* proluxius in ſua chirurgia deſcribit: verum iſthac tali cultelli aut forſicis intruſione muſculum partesque circumjacentes multo facilius atque periculoſius lædi atque dilacerari debere neceſſe eſt; hinc poſterior methodus huic anteponenda & in praxi omnino adhibenda eſt. Atque ſic quæſtio non amplius prolixè diſcutienda eſt: an operatio ſcalpello, an forſice perficienda ſit? Scalpellum vero eo magis præferendum eſſe puto, quia id in manu inter ſecandum dirigere poſſumus, ut volumus, neque cum illo tam facile, uti cum forſice, partes adjacentes lædimus, neque caput, muſculo ope ſcalpelli diſſectò, tanto cum impetu reſiliret, ac reſiliſſe dicitur a *Roonhuiſen* & *van Meekren*.

Hiſce cautelis obſervatis, atque reliquo apparatu chirurgico præparato patiens ſedili inſidere jubetur, atque ipſius caput a famulis ita retrorſum, ſi poſſibile, reclinatum tenetur, ut collum mentumque multum elevata ſint, maſtoideus diſtinctius appareat, & operator locum incifionis probe notare queat, qui in infima colli parte ad ſterni partem ſupremam atque extremam & ſupra claviculæ os, ubi ſcil. muſculus adhærere dictus fuit, determinandus eſt. Tunc incifione tranſverſali a parte exteriori h. e. ab aure verſus jugulum in cute tacta ipſe muſculus adacto penitus & animoſius, ſed & caute, ſcalpello ſimul & ſemel, ſi ſcil. poſſibile, nec interpolatis vicibus integer atque tranſverſaliter præſcindi atque reſecari debet. Operatione ſic facta, hæmorrhagia, ſi quidem notabilis ſuperveniât, ſiltenda eſt, vulnus linteis carptis & plumaceolis medicamentis convenientibus imbutis adimplendum, & ut reliqua vulnera ſimilia curandum eſt. Nuſquam vero plus amplitudini cicatricis proſpiciendum eſt quam hic. Cautelæ quoque in cutis incifæ curatione allatæ atque laudatæ exacte obſervari debent. Puto etiam vulnere jam conſolidato & capite obſtippo curato faſciis atque ligaturis capiti poſtmodum diu adhuc applicatis impediri debere, quo minus in alterutrum latus inclinari poſſit.

Momento poſt operationem hanc feliciter peractam caput obſtippum cum impetu in naturalem ſitum rediſſe atque reſiliſſe & perfectè curatum fuiſſe *Roonhuiſen* atque *van Meekren* memorant.

Tulpius autem conqueritur, quod operatione peracta tamem aliquandiu inveterata inclinatio in latus affectum permanſerit.

Tandem, ut in compendio ſiſtamus totum, quem hucusque ſub incudem

dem

dem vocavimus, affectum, suavor fuit *Dn. Praeses*, imitaturi nuper propositum in *Disp.* cui titulus fuit: *Medicina in nuce*, exemplum, alia licet methodo, in ipso tamen contextu laudatae Dissertationis allegata. Si locus suppetiisset, aliqua insuper corollaria fuissent addita, quibus actio mastoideorum, rectorumque lateralium musculorum, nec non explanatio praetensi ligamenti p. nlis, discifque penitus mastoidei, salvo nihilominus manente, inamo reddito hinc, capitis motu, aliquam accepissent lucem. Sed dabitur fortasse his alias locus & occasio.

CAPUT OBSTIPUM,

Obstipitas, detorsio, distorsio Capitis, *krummer Hals*, Torticolis.

DEFIN. Capitis involuntaria & permanens, l. inclinatio versus alterutrum humerum, l. detorsio horizontalis, semicircularis absque inclinatione.

DIFFERENTIA:

Ab emprostotono, opisthotono, tetano differt inclinatione laterali.

Recens: habituale: connatum.

Perpetuum: periodicum.

Idiopathicum: Sympathicum.

Paralyticum: Spasmodicum.

A causa in-vel-externa.

Cum, l. sine dolore.

MORBUS conformationis in positura vitia.

SUBJECTUM MORBI:

Caput collumque.

CAUSAE: musculi flexores colli capitifque, maxime mastoideus, & rectus lateralis, platysmamyodes: tunica mastoideorum propria: colli cutis, glandulae conglobatae, vertebrae, ligamenta, nervi.

CAUSA PROXIMA IMMEDIATA:

Alterutrinus mastoidei l. debilitas, rela-

xatio, paralysis, transversalis discissio: l. strictura, spasmus, convulsio: nervorum l. obstructio, paralytica, l. irritatio spasmodica; cutis densata, corrugata, ligamenti p. nlis. tractio.

CAUSAE REMOTIORES:

Aetas tenera, embryonis & infantis distortus per versus situs, decubitus, malus habitus, disp. hered. subita, violenta capitis flexio, rotatio.

Frigus incaute, subito admissum collo, nucae.

Affectus tristitia, indignationis, irae, gravior.

Catarrhus, rheumatismus, spasmus, convulsio, achores suppressi, arthritis vaga: paralysis l. hemiplexia musculi alterius lateris.

Colli ictus, contusio, vulnus, combustio gravior: cicatrix profunda, rugosa, strictior.

Venerea, Mercurialis malignitas, obstructio, irritatio.

Vertebrarum colli subluxatio, caries.

DIAGNOSIS.

Pathognomonicè, per desinit. & differentias supra.

l. cuius,

L. cum, l. sine tensione, tractione dolorifica, stupore, tumore externo.
 Rotatio l. gyratio capitis, atque flexio in latus alterum plus minus impedita.
 Spasmodicum, aut ab alia violenta tractione, non fuit, l. saltem dolorifice, caput manibus erigi, paralyticum vero facile.

PROGNOSIS.

Chronicum, rebelle, ordinario est.
 Inveterati tamen cura felicitis suppetunt historie.

Si a rheumatismo, spasmo, facilior cura.
 Si a nativitate, paralyti, curie difficilior.
 Si a corrugato, l. per ligamentum p. nle. tenso musculo, una incisione, satis profunda, subito restituitur caput.
 Subitaneum in febre, c. difficili deglutitione, nullo tumore existente, lethale. Hipp. S. IV. §. 35.

Metastasis ad spinam dorsii. Plater.

THERAPIA : INDICATIONES

Morbi : Obliqui capitis reductio in rectum.

Causarum. obstructiones reserare; affluxum materie peccantis revellere, derivare, evacuare : stricturas spasmodicas relaxare, emollire, demulcere : atonia & paralyti laborantes partes roborare : Dyscrasiam humorum corrigere, specificam scorbuticam, Veneream specificis tollere.

Symptomatum :

Dolores nimios mitigare, sopire.
 Convulsionibus statim obviam ire.

FONS DIETET.

Refrigeratio colli, subitanea maxime, cavenda, illudque potius temperato calore perpetim fovendum.

Tom. II.

Victus tenuis, incidens, &c. causa & subjecto accommodus.

Salita, acria, flatulenta, vinum (excepta atonia) cerevisia crassior, vitanda.

Mulsam commendat experientia.

Ira, tristitia proscribantur.

Motus corporis placidus, frequens; equitatio :

Decubitus in lecto rectus, supinus, latere affecto pulvinaribus suffulto exaltato, conducunt.

FONS PHARMACEUT.

Evacuantia :

Leniter purgantia, frequentius.

Diaphoretica.

Apophlegmatizantia.

Alterantia :

Aperitiva incidentia : Salia neutra ; Cinnabarina. Mercurius d. Millep. pp. Rad : Ar. p. - Ir : fl. Castoreum. Succinata. Rad : Sarsap. Chin. L. Sassafr. Spir : Sal : Ammon. Aqua, minerales Tainacens. Selteran. Mixt : S. L. Tinct : Antim : acr. Empl : veg : B. de - Ran. c. Mercur : Vig. diaph. M. - de melit. - de beton. Spir. Vin : camph.

Antispasmodica : Nitrosa. Pulv : March. epilept : Myns. Liq : C. C. succ. Ol : anim. Dipp. Sal. vol succin. Extr. pron-castor. - Papaveracea : Cinnab. Antimon. rectific. Extus emollientia : Ol coct. castor. - Lumbr. - e. Fl. Slot. Axungia castorei, hominis Ungt. de alib. - nervin. Augustan. - De hyosc.

Catapl Fotus emoll.

Tonica, roborantia, analeptica.

Tinctura Martiales, Tinct. Antim. acr. Liq. C. C. succin. Herb. Salu.

D d d cha

chamadri. chamæpit. beton: stoech arab. Schenanath. Fl. anthos, - ros. r. Mastich. Olib. Ambrata. Croc. Solis. Aq. mineral. Martialis Swalbac. Überkingens, Bergens. &c. Therma, l. aperitiva, l. emollientes, l. Tonica, pro re nata, per insessus ad nucham usque & embrochas.

F O N S C H I R U R G.

Friktiones colli, nuchæ, spinæ dorsi calidæ.

Inunctiones dehinc e supradictis.

Cucurbitule scarificatæ in dorso, humeris.

V. S. revulsoria in pede, derivatoria in jugulo.

Vesicatoria in humeris inter scapulas.

Hirud. applicatio ad anum, in suppressis, turgentibus hæmorrhoid.

Fonticulus brachii, lateris affecti, in catarrhosis &c. setaceum in nucha.

Chysmata emoll. nervina, alvo sicca, medulle spinali circa lumbos & inferias affectæ.

Sustentatio capitis in situ recto, ope manuum, fasciarum, machinarum, continua, diuturna, valida.

Corrugatæ cutis, & strictioris cicatricis incisio, dilatatio.

Platysmatis myod, Ligamenti p. nris. Mastoidei, constringentis, detrahentis, discissio plenaria super sterno & clavícula, ope scalpelli, forcicis, circumspecta, simultanea, totalis.

Subluxatio capitis & vertebrar. colli scite corrigenda, citoque.

C A U T E L Æ P R A C T.

Status stricturæ spasmodicæ & laxitatis paralyticæ probe distinguendus.

Aliquando medela potius lateri opposito adhibenda. Morbo primario, fomiti, præcipue occurrendum.

Vis embrocationis caute moderanda. Dissectio muscoli tensi simultanea & totalis sit, ne fibræ reliquæ integræ convulsivam incurrant tractionem.

Hinc & escharotica minus tuta, nec apta.

Sub incisione vasâ colli majora caute vitanda.

A U C T O R E S.

Arnold. Bootius de affect. omiff. C. V. p. 14.

Henr. Meibomius in præfat. ad Boot.

Nic. Tulpius obs. med. L. IV. C. 58.

Ant. Nuck in Exper. chir.

Job. à Meekren in obs. med. chir.

Henr. à Roonhuysen Heyl-Curen. obs. 22.

Fel. Platerus obs. L. I. p. 133.

Wepfer. in obs. de affect. capit. obs. 3. 64.

Guil. Ballonius consil. medicinal. L. I.

Christoph. Raslerus in E. N. C. Dec. I. ann. 3. obs. 324.

Salzmannus in Act. phys. med. vol. II. obs. 98. &c.

T A N T U M.

D E

P R Æ F A T I O.

Plurimis quidem, eisque gravissimis, circumsepta est difficultatibus dogmatica medicine theoria, ac judiciofa praxis; Crucem vero inter has maxime figit specialissima & individualis cause morbifica, quam vocamus, immediata, latentis, obscura, intricata, ac ejusdem subjecti, cui inhaeret, sagax indagatio. Sicuti vero non, nisi sublata causa, tollitur effectus, ita omnes ingenii ac judicii vires intendere medicum oportet, ut eam, si non demonstrativa, probabili tamen quavis ratione prudenter evuat. Jure igitur meritoque dolemus in quamplurimis medicorum scriptis diversarum adeo & numerosarum unius ejusdemque affectus morbifici, in diversis agrotantibus obviarum causarum neque distinctam satis, neque claram ut plurimum haberi semioticam: imo ex ipsis historiis medicis, satis perfunctorie passim conscriptis, ne quidem a sagacissimo vel ipso Esculapio verosimilem vix, nedum certam exsculpi posse theoriam, ob insufficientem & mancam phenomenorum enumerationem.

Quam ob rem & opera pretium facturos existimamus, qui obscuras atque rariores morborum causas clariori vindicent luci data opera, & nos presenti hoc specimine, quod singularem deglutitionis impeditæ ac abolitæ causam pertractat, aliquam a benevolo lectore gratiam inituros speramus.

Per deglutitionem intelligimus illam in æconomia humana actionem, e naturali ac animali [a], mixtam, qua mediante ad faucium isthmum appellentia solida ac fluida, in decenti proportionem ad commensurabilitatem constituta, per canalem œsophagi descendunt, deprimentur [b], & in ventriculum naturaliter promoventur [c]. Quam varia autem huic deglutitionis actus

natura

[a.] Scilicet quæ partim volentibus nobis instituitur, dirigitur, modificatur: partim etiam nolentibus & non advertentibus perficitur.

[b.] Assumpta, solida maxime, non simpliciter & sola vi gravitatis suæ descendere per œsophagum evincunt hujus structura musculoza, coarctatio circa orificium ventriculi superius, experimenta ac observationes practicæ. Videtur id etiam innuere deglutitionis etymologia, cujus nempe primitivum est obsoletum illud glutio, descendens a gluo, quod idem est ac stringo.

[c.] Hæcque est deglutitio perfecta, *κατ' ἔξωθεν* dicta. Imperfecta & semiplena potest dici, quando in œsophagum deglutita exeunt hujus foramine p. n. ac vulnere in cavum pectoris aut abdominis. Qualem casum vidit Præses in cadavere phthifici; arrosi scilicet & erosi œsophagi, ac sua alimenta & medicamenta eructantis in cavum pectoris. Imperfectæ deglutitionis specimen præbet nostrum quoque thema, ubi deglutita non penitus in ventriculum perveniunt, sed, obiceposito, propius vel remotius a ventriculo, morantur & hærent in œsophago, donec vomitu rejiciantur. Improprie & analogice saltem deglutitio vocatur, deviatio & illapsus ille solidorum vel liquidorum intra laryngem & asperam arteriam, *wann einem etwas in die unrechte Kehrl gekommen*; suevicidiomate nostro vocamus *das Verkurren*. In nulla alia

D d d 3

logya

